

Sygn. akt *XVC 204/15*

Gdańsk, dnia 4 listopada 2016 r.

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Sąd Okręgowy w Gdańsku XV Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSO Weronika Klawonn

Protokolant: st. Milena Gołaś

po rozpoznaniu 28 października 2016 r. na rozprawie

sprawy z powództwa J. K. (1) i J. K. (2)

przeciwko E. L.

o zapłatę

1. uchyla nakaz zapłaty wydany przez Sąd Okręgowy w Gdańsku 23 stycznia 2015 r. w sprawie (...)i oddala powództwo,
2. zasądza solidarnie od pozwanych J. K. (1) i J. K. (2) kwotę 6600 zł. (sześć tysięcy sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu na rzecz powoda E. L..

UZASADNIENIE

1. *Stanowiska stron*

1.1. *Stanowisko powodów*

1.1.1. *Żądanie*

J. K. (1) i J. K. (2) wnieśli pozew w postępowaniu nakazowym przeciwko E. L., w którym domagali się zasądzenia na swoją rzecz kwoty 80.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu (13 października 2014 roku) do dnia zapłaty. Jednocześnie wnieśli o zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

1.1.2. *Podstawa faktyczna żądania*

Powodowie zawarli z pozwanym umowę o wykonanie określonych prac budowlanych. Pozwany pobrał od powodów zaliczki na wykonanie powierzonych prac, nie wywiązał się z postanowień umowy i zwrócił się do powodów o przedłużenie terminu wykonania. Jednocześnie pozwany uznał pisemnie swoje zobowiązanie w kwocie 80.000 zł. Do dnia wniesienia pozwu pozwany nie wywiązał się z zawartej umowy ani też nie zapłacił powodom należnej kwoty z pobranych od nich zaliczek.

W dniu 23 stycznia 2015 roku, w sprawie (...), wydany został nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym.

1.2. *Stanowisko pozwanego*

Pozwany wniósł zarzuty od tego nakazu zapłaty. Podniósł przy tym, że nakaz zapłaty został wydany w oparciu o załączone do pozwu oświadczenie podpisane przez pozwanego pod wpływem groźby i w okolicznościach wyczerpujących znamiona przestępstwa z art. 282 k.k. Pozwany nie jest winien powodom żądanej kwoty. Wręcz przeciwnie - mimo wykonania znacznej ilości robót powodowie nie zapłacili wynagrodzenia pozwanemu i są jemu winni kwotę 48.201,99 zł.

Pozwany w zarzutach od nakazu zapłaty złożył oświadczenie, że uchyła się od skutków prawnych swego oświadczenia woli z dnia 6 grudnia 2013 roku, gdyż zostało ono złożone pod wpływem bezprawnej groźby.

Pozwany potwierdził, że strony w dniu 15 kwietnia 2013 roku zawarły umowę o roboty budowlane. Pozwany otrzymał zaliczki w łącznej kwocie 76.000 zł i wykonywał prace zgodnie z zakresem, miał otrzymać umówione wynagrodzenie. We wrześniu 2013 roku powódka oznajmiła, że resztę należności pozwany otrzyma po całkowitym zakończeniu robót. Miesiąc później syn powódki oświadczył o zakończeniu współpracy.

Pozwany w piśmie z dnia 20 listopada 2013 roku wysłał powodom fakturę VAT dotyczącą robocizny i materiałów, pomniejszoną o pobrane zaliczki. Pod koniec listopada 2013 roku pozwanego zaczęli nachodzić nieznani jemu mężczyźni, zastraszali go i jego rodzinę żądając wywiązania się z umowy, grożąc, że wykończą jego i jego rodzinę. O powyższym została zawiadomiona telefonicznie Policja z komisariatu w R..

W dniu 6 grudnia 2013 roku pozwany wychodził z bratem ze sklepu w R.. Wówczas gdy siedział już w swoim zachodzie, zjechał mu drogę samochód T. kierowany przez syna powodów z jednej strony a z drugiej strony samochód M.. Z M. wyszli mężczyźni i okrążyli pozwanego i jego brata, polecieli pozwanemu wysiąść z auta a następnie jeden z tych mężczyzn uderzył go kilkukrotnie w głowę, na skutek czego pozwany zamroczony upadł na ziemię. Następnie mężczyźni ci grożąc dalszym pobiciem kazali pozwanemu jechać na rozmowę do powodów. Pozwany z bratem udali się tam, a w obecności powodów jeden z tych mężczyzn oświadczył, że ma podpisać pismo, bowiem w przeciwnym wypadku nie wyjdzie stąd żywy, a to samo spotka również jego rodzinę. Zszokowany i przestraszony pozwany pod wpływem tych gróźb sam podpisał to pismo i poprosił brata, by również to zrobił. Powódka oświadczyła mu wówczas, że jeżeli pozwany dokończy prace to zniszczą to pismo. Pozwany podjął się więc wykończenia robót z tym, że po ich wykonaniu powódka odmówiła jakiegokolwiek zapłaty.

Pozwany w obawie o siebie i swoją rodzinę zaprzestał dochodzenia swoich roszczeń, nie powiadomił Policji, ponieważ oświadczone mu również, że zawiadomienie Policji będzie skutkowało spełnieniem groźby. Pozwany wolał zrezygnować ze swoich należności, uznając sprawę za zakończoną. Nie przewidywał, że powodowie wykorzystają do niniejszego procesu wymuszone oświadczenie z 6 grudnia 2013 roku. Dopiero po dowiedzeniu się o wytoczeniu procesu, pozwany został zmuszony zawiadomić organy ścigania. Wartość robót wykonanych na rzecz powodów wraz z kosztem materiałów to kwota 124.201,99 zł. To powodowie nie zapłacili pozwanemu kwoty co najmniej 48.000 zł. Kwota 80.000 zł miała stanowić w mniemaniu powodów swoistą karę za niewykonanie robót i to z odsetkami 730% w skali roku. Oświadczenie z dnia 6 grudnia 2013 roku powstało w wyniku przestępstwa, zatem ciężar dowodu spoczywa na powodach.

Pozwany złożył pismo przygotowawcze z dnia 11 czerwca 2015 roku, w którym podniósł, że roczny termin do uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia woli powinien być liczony od dnia złożenia zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez powodów. Zawiadomienie o przestępstwie zostało złożone 24 lutego 2015 roku. Od tego czasu, w związku z podjęciem czynności przez organy ścigania, ustała, względnie zmniejszyła się u pozwanego obawa spełnienia gróźb ze strony powodów. Do chwili zawiadomienia Policji pozwany żył w obawie o siebie i swoją rodzinę.

2. Podstawa faktyczna wyroku

W dniu 15 kwietnia 2013 roku strony niniejszego postępowania zawarły umowę, w ramach której powodowie powierzyli, zaś pozwany przyjął do realizacji wykonanie prac budowlanych oznaczonych w §1 umowy. Szczegółowy zakres robót obejmował projekt budowlany oraz kosztorys ofertowy. Strony oznaczyły termin wykonania prac na 31 maja 2013 r. Umówione wynagrodzenie wstępne miało wynieść 51.500 zł. Pozwany pełnił jednocześnie obowiązki kierownika budowy. Przekazanie terminu budowy zgodnie z umową miało nastąpić 16 kwietnia 2013 roku. Strony przewidziały również rękojmię za wady fizyczne i gwarancję jakości (§11), odszkodowanie za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy (§12), zasady odstąpienia od umowy. Zmiany i uzupełnienie umowy mogły być dokonane wyłącznie pisemnie w formie aneksów podpisanych przez obie strony pod rygorem nieważności (§15).

Wreszcie w §14 umowy unormowano formalne skutki odstąpienia od umowy. Powinno ono nastąpić w formie pisemnej i zawierać uzasadnienie. W takim przypadku m.in. miałyby zostać sporządzony szczegółowy protokół inwentaryzacji robót w toku wg stanu na dzień odstąpienia, roboty miałyby zostać właściwie zabezpieczone, miałyby dojść do wzajemnego rozliczenia materiałów.

Powodowie przekazywali pozwanemu zaliczki na poczet umówionego wynagrodzenia począwszy od 14 maja do 23 września 2013 roku w łącznej kwocie 76.000 zł. W toku wykonywania prac były zlecane roboty dodatkowe. Następowaly na zlecenie powodów także zmiany w zakresie powierzonych prac. Mimo zwiększenia zakresu prac i dokonywania wpłat kolejnych zaliczek strony nie sporządzały pisemnego aneksu. W związku z opóźnieniem się przez pozwanego w kontynuowaniu prac powódka oznajmiła, że resztę pieniędzy pozwany otrzyma po zakończeniu prac. Ostatecznie we wrześniu 2013 syn powodów T. K. oświadczył pozwanemu, że to już koniec współpracy i zabrał mu klucze do budynku.

(umowa k. 5-11, zeznania pozwanego słuchanego w charakterze strony k- rozprawa z 28 października 2016 r. adn. 00:05:26, zeznania świadka M. N. – rozprawa z 15 stycznia 2016 r. adn. 00:04:59 i nast., faktury k. 43 i nast.)

Jesienią 2013 r. do domu pozwanego przychodzili różni mężczyźni powołujący się na powodów i domagali się rozliczenia z powodami. Sugerowali, że mogą wyrządzić powodowi lub jego rodzinie krzywdę. O tej sytuacji została poinformowana policja, jednak nie podjęto interwencji.

(zeznania świadka A. L. – rozprawa z 2 października 2015 r. adn. 00:51: 35)

W piśmie z dnia 21 listopada 2013 roku skierowanym do powodów, pozwany wezwał do zapłaty kwoty 48.201,99 zł w terminie siedmiu dni licząc od daty otrzymania wezwania. Powyższa kwota wynikała z różnicy pomiędzy wartością robót wykonanych na rzecz powodów (124.201,99 zł) oraz zaliczek uiszczonych przez powodów (76.000 zł). Pozwani nie uznali roszczenia co do zasady ani co do wysokości.

(wezwanie do zapłaty z zestawieniem kosztów k. 33 i 35-42, dokumenty księgowe k. 43-207, odpowiedź na wezwanie do zapłaty k. 34;)

W dniu 6 grudnia 2013 r. pozwany wraz z bratem, J. L. udali się do sklepu (...) w R.. Po dokonanych zakupach, przy próbie wyjazdu z parkingu dwa samochody zagroziły im drogę uniemożliwiając wyjazd. Z jednego z samochodów wysiadł syn powodów T. K. wraz z innymi nieustalonymi osobami. Pozwany wysiadł ze swojego samochodu i rozpoczął rozmowę z synem powodów. Podczas wymiany zdań, jeden z towarzyszy T. K. uderzył kilkakrotnie pozwanego. W tym momencie wysiadł z samochodu brat pozwanego. T. K. usiłował nakłonić pozwanego do udania się wraz z nim do domu powodów. Pozwany ustalił, iż uda się do domu powodów leżącego na skrzyżowaniu ul. (...) w R., swoim samochodem wraz z bratem. Wszyscy pojechali w ustalone miejsce. W domu powodów, oprócz J. i J. K. (2) znajdowały się też inne osoby. Powódka miała uwagi do pozwanego o jakość i termin wykonanych robót budowlanych. Powodowie przedstawili pozwanemu i jego bratu przygotowany wcześniej projekt pisma zatytułowanego (...). Jeden z gości zwrócił się do pozwanego i jego brata mówiąc, że jeśli nie podpiszą pisma to wywiezie pozwanego do lasu lub podpali im domy. Pozwany podpisał (...) jako osoba reprezentująca firmę (...). Podpis złożył również, brat pozwanego J. L..

Treść oświadczenia jest następująca:

„Ja E. I. zamieszkały (...)-(...) R. ul. (...), ul. (...) reprezentując firmę (...). Oświadczam, że na dzień 06.12.2013 r. Państwu J. i J. K. jestem winien z tytułu niewykonanych prac na budowie mieszczącej się w M. ul. (...) 80000,00 zł słownie: osiemdziesiąt tysięcy złotych.

Oświadczam tym samym, że zobowiązuje się do dnia 30.01.2014 r. wywiązać się z warunków umowy, która była zawarta w dniu 15.04.2013 i termin wykonania upłynął dnia 31.05.2013r. Jeżeli nie wywiąże się z warunków w/ w oświadczenia będę zobowiązany oddać całość kwoty 80000 zł, słownie osiemdziesiąt tysięcy złotych Państwu K.

zamieszkałym (...)-(...) R. ul. (...), wraz z odsetkami zawartymi w umowie (2% dziennie za zwłokę liczone od dnia 31.05.2013r.)

Dodatkowo jako wynagrodzenie za moje nieterminowe wywiązanie się z umowy prócz robot zawartych w w/w umowie zobowiązuje się wykonać na piętrze budynku mieszczącego się w M. ul. (...) podwieszanego sufitu wraz z materiałem na całej powierzchni piętra oraz posadzkę wraz z ogrzewaniem i tynkami ściennymi.”

(„oświadczenie” z dnia 6 grudnia 2013 roku k. 4, Zeznania powoda złożone na rozprawie w dniu 28 października 2016 r., adn. 00:12:18, zeznania świadka J. L. złożone na rozprawie w dniu 2 października 2015 r., adn. 00:11:18, 00:30:21)

Pozwany przystąpił do dalszego realizowania prac budowlanych. Zakończenie prac nastąpiło dopiero na przełomie marca i kwietnia 2014 roku.

(zeznania świadka S. P. – rozprawa z 3 sierpnia 2016 r. adn. 00:11:42 i nastm, zeznania świadka M. S. – rozprawa z 3 sierpnia 2016 r. adn. 00:26:41 i nast., zeznania świadka S. S. – rozprawa z 3 sierpnia 2016 r. adn. 00:49:50, zeznania świadka J. W. – rozprawa z 3 sierpnia 2016 r. adn. 00:58:48, fotografie k. 232-235)

W dniu 2 marca 2015 r., w treści zarzutów od nakazu zapłaty wydanego w niniejszej sprawie pozwany złożył oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych swojego oświadczenia woli z dnia 6 grudnia 2013 roku, gdyż zostało ono złożone pod wpływem bezprawnej groźby. Zarzuty zostały doręczone pełnomocnikowi powodów. Pozwany potwierdził tak sformułowane oświadczenie w piśmie z dnia 10 czerwca 2015 roku skierowanym do strony powodowej.

(/zarzuty od nakazu zapłaty/, oświadczenia skierowane do powodów k. 242-243)

Komisariat Policji w R. prowadził czynności sprawdzające do sprawy z zawiadomienia pozwanego z dnia 24 lutego 2015 roku o zmuszeniu go do określonego zachowania poprzez zastosowanie groźby przemocy fizycznej i zmuszenie do podpisania umowy, z której wynikać miałyby, że pozwany jest winien 80.000 zł powodom. Postępowanie zostało umorzone.

(informacja z Komisariatu Policji w R. k. 212, zeznania powoda złożone na rozprawie w dniu 28 października 2016 r. adn. 00:37:49)

3. Ocena dowodów

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie materiału dowodowego zaoferowanego przez strony niniejszego postępowania. Sąd ocenił wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału (art. 233 § 1 k.p.c.).

Dokumenty prywatne, które stanowią dowód tego, że osoba która je podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie (art. 245 k.p.c.). Kluczowymi dokumentami prywatnymi były: umowa stron oraz oświadczenie z 6 grudnia 2016 r. Strony nie zaprzeczały, ich prawdziwości. Pozwany powoływał się na wadę oświadczenia woli, co stało się przedmiotem badania Sądu w toku postępowania dowodowego.

W poczet materiału dowodowego zostały zaliczone potwierdzenie nadania przesyłki w postaci oświadczenia o uchyleniu się od skutków oświadczenia z dnia 6 grudnia 2013 r., datowane na 11 czerwca 2015 r. oraz nie podjęta przedmiotowa przesyłka, zwrócona adresatowi w dniu 1 lipca 2015r.

Sąd przeprowadził podczas rozprawy w dniu 2 października 2015r. dowód z zeznań świadków A. L., J. L., T. L., którzy zeznawali na okoliczność zastraszania pozwanego przez powodów w kontekście oświadczenia z dnia 6 grudnia 2013 r. oraz wykonania przez pozwanego prac po 6 grudnia 2013 r.

Sąd, w przeważającej mierze uznał za wiarygodne zeznania J. L., który opisał okoliczności złożenia oświadczenia z dnia 6 grudnia 2013 r. Świadek opisał, wedle możliwości swojej pamięci konfrontację pozwanego z udziałem m.in. syna powodów, T. K., mającej miejsce na parkingu sklepu (...) w R., przebieg rozmów w domu powodów i sformułowania,

jakie padały pod adresem świadka i powoda, celem nakłonienia do podpisania oświadczenia. Zeznania świadka pozwoliły również poczynić ustalenia w zakresie prac remontowych wykonywanych przez pozwanego po podpisaniu oświadczenia w grudniu 2013 r. Zeznania te znajdują odzwierciedlenie w dowodach przedstawionych przez pozwanego oraz pokrywały się z wyjaśnieniami składanymi przez niego toku postępowania.

Z twierdzeniami pozwanego korespondują zeznania świadka A. L. co do okoliczności wystawienia faktury za wykonane roboty, nachodzenia przez osoby trzecie celem wyegzekwowania spłaty długu od pozwanego, podpisania oświadczenia z dnia 6 grudnia 2013 r. i wykonywania na jego podstawie prac po tej dacie. Świadek T. L. zeznał, iż kiedy zauważył u pozwanego podbite oko, pozwany wyjaśnił mu, iż został uderzony przez syna powodów. Zeznania złożone przez tych świadków, pozwoliły ustalić okoliczności podpisania oświadczenia przez pozwanego oraz potwierdzić, że bezpośrednio przed złożeniem podpisu pozwany został uderzony i zastraszone. Ich zeznania uznać należy, w świetle pozostałych środków dowodowych, za spójne i autentyczne, złożone w sposób spontaniczny. W ocenie Sądu należało im przyznać walor wiarygodności.

Sąd, przy ustalaniu stanu faktycznego w mniejszym zakresie opierał się na zeznaniach świadków M. S., D. U. i S. P., którzy zeznawali na okoliczność tego, czy po 6 grudnia 2013 r. były przez pozwanego wykonywane jakiegokolwiek prace. Świadców Ci nie znali pozwanego E. L.. Świadek S. P. zeznał, że prowadził prace w domu powodów na górze budynku od przełomu kwietnia i maja 2014 r. i na dole około 8 miesięcy wcześniej. Przyznał, że na dole budynku prowadzone były jakieś prace, ale nie wykończone. Nie pamiętał, by ktoś był i robił zdjęcia. Prace na dole budynku prowadzone były około pół roku. Przerwa w pracach była w okresie wakacyjnym. Do prac remontowych trafił z polecenia M. S. i to z nim uzgadniał wynagrodzenie.

Świadek M. S. na rozprawie w dniu 3 sierpnia 2016 r. zeznał zaś, że prace wykonywał w okresie wiosennym około 2 lata temu. Nie pamiętał dokładnej daty rozpoczęcia prac. W tym czasie prace prowadziła również inna ekipa remontowa od podłogi. Na dole były kafle, elektryka i hydraulika i w pierwszej kolejności dokończyli dół. Nie widział, żeby ktoś spoza ekipy wykonywał zdjęcia.

Natomiast świadek D. U. wykonywał prace na górnym poziomie nieruchomości powodów w okresie kwiecień- maj 2014 r. wraz z S. P.. Świadek wskazał, że na górny poziom wchodzi się osobnym wejściem. Nie posiadał wiedzy na temat, prac przeprowadzonych na pierwszym poziomie. Sąd dał wiarę zeznaniom, w zakresie stwierdzenia, że w okresie wiosennym, poczynając od kwietnia 2014 r. w nieruchomości powodów były wykonywane przez świadków prace remontowe, zarówno na dolnym (poprawki) jak i górnym poziomie. Świadców J. W. i S. S. zrelacjonowali okoliczności zakresu robót wykonywanych na podstawie umowy z dnia 15 kwietnia 2013 r. S. S. potwierdził, iż w okresie od kwietnia do października 2013 r. wykonywał prace remontowe z pozwanym w M.. W październiku był wykończony segment w ponad 90%. Na parterze była instalacja elektryczna, podłogi, tynki malowanie. W łazience była armatura, ale były wymiany płytek, bo się „pani nie podobało”. Salon malowali kilka razy i była przekładana lampa, co wiązało się z przerobieniem instalacji. J. W. zeznał, że w nieruchomości powodów jesienią 2013 r. na zlecenie pozwanego robił pomiary instalacji. Był tam 2 razy: obejrzeć instalacje, bo nie było zamontowanych gniazd i załączników, więc poprosił o wykonanie tego i po 2 tygodniach, kiedy wykonał pomiary. Wówczas na parterze kończono malowanie, były poustawiane jakieś meble, na górze część szpachlowano i na części kładziono płyty gipsowe na sufitach, były stelaże. Po zrobieniu pomiarów przekazał protokół pozwanemu i częściowo rozliczył się z nim za prace. Później otrzymał informacje, że pozwany jeszcze tam pracował, ale nie otrzymał wynagrodzenia, w związku z czym świadek zapłaty również nie otrzymał.

Na okoliczność wykonywanych robót zeznał również świadek M. N., który wskazał, że robił tynki na zlecenie powódki. W tym samym czasie pozwany robił instalacje: hydrauliczną i elektryczną. Świadek miał zrobić tynki zewnętrzne a pozwany zająć się wykończeniówką. W sierpniu dom był wyszpachlowany, wymalowany, były dekory przy sufitach, były posadzki betonowe.

Zeznania świadków potwierdzają, że pozwany prowadził po 6 grudnia 2013 r. prace budowlane. Ustalanie zakresu tych prac było w świetle istoty sprawy zbędne.

Sąd nie znalazł podstaw, by podważyć wiarygodność zeznań pozwanego na okoliczność gróźb kierowanych pod jego adresem w związku z oświadczeniem z dnia 6 grudnia 2013 r., pobranych zaliczek na poczet wykonania umowy z 15 kwietnia 2013 r. oraz prac wykonanych po złożeniu oświadczenia z 6 grudnia 2013 r. Okoliczności ujawnione przez pozwanego znalazły odzwierciedlenie w dowodach z dokumentów jak i w dowodach osobowych.

Sąd nie przeprowadził dowodów z zeznań powodów, , którzy nie stawili się na rozprawę w dniu 28 października 2016 r.

4. Ocena prawna

4.1. Źródło zobowiązania, ciężar dowodu.

Źródło roszczenia zapłaty kwoty 80.000 zł powodowie upatrywali w oświadczeniu pozwanego z dnia 6 grudnia 2013 r. (vide protokół rozprawy z 29 maja 2015r. adn. 00:01:38 i 00:02:15 – wyjaśnienie wy trybie art. 210 w zw. z art. 212 k.p.c. – podstawy faktycznej żądania). Według powodów pozwany w oświadczeniu z 6 grudnia 2013 r., uznał dług na kwotę 80000 zł. , mógł się zwolnić z zapłaty tego zobowiązania (które określono jako zwrot pobranych zaliczek), jeżeli wykona prace do 31 stycznia 2014.)

Należy wskazać iż oświadczenie o uznaniu długu nie stanowi samodzielnego źródła zobowiązania. Oświadczenie o uznaniu długu stanowi przesłankę do wydania nakazu w postępowaniu nakazowym. Powoduje także przeniesienie ciężaru dowodu nieistnienia zobowiązania na stronę, która złożyła oświadczenie o uznaniu długu. 1 O zasadzie tej Sąd uprzedzał strony na rozprawie 29 maja 2015 r. (k. 227 adn. 00:38:35)

Pierwsza część sporu sprowadzała się do tego czy oświadczenie pozwanego z dnia 6 grudnia 2013 r. zostało złożone pod wpływem groźby i czy doszło do skutecznego uchylenia się od treści tego oświadczenia. W razie pozytywnego przesądzenia tej kwestii, to powodowie winni wykazać istnienie zobowiązania, którego realizacji domagają się niniejszym pozwem.

4.2. Uchylenie się od skutków oświadczenia woli złożonego pod wpływem groźby

Osoba, która złożyła oświadczenie woli, nie mając zamiaru wywołania określonych skutków prawnych, może powołać się na działanie pod wpływem groźby, unikając następstw złożonego oświadczenia. Zgodnie z wyrażoną w art. 88 k.c. zasadą dla oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego innej osobie pod wpływem groźby, wymaga się złożenia oświadczenia na piśmie. Uprawnienie do uchylenia się od skutków oświadczenia złożonego pod wpływem groźby wygasa z upływem roku, od chwili kiedy stan obawy ustał (art. 88 § 2 k.c.). Warunkiem uchylenia się od skutków oświadczenia pod wpływem groźby jest istnienie po stronie osoby składającej oświadczenie obawy, iż jej samej lub innej osobie grozi poważne niebezpieczeństwo osobiste lub majątkowe (art. 87 k.c.).

Pozwany złożył oświadczenie z dnia 6 grudnia 2013 r. pod wpływem groźby, co ustalono w oparciu o zeznania zarówno pozwanego jak i świadka J. L.. Osoby trzecie zastraszały pozwanego wyrządzeniem krzywdy majątkowej (podpalenie domu) jak oraz osobistej, także w odniesieniu do osób mu bliskich (wywiezienie do lasu, groźby kierowane wobec najbliższej rodziny pozwanego). Powyższe okoliczności uzasadniały powstanie obawy u pozwanego, która wpłynęła na podpisanie przedmiotowego oświadczenia. Na marginesie należy wskazać, iż pozwany kierowany obawą o życie i zdrowie swoje oraz osób mu bliskich, wykonywał ł zobowiązanie wynikające z umowy z dnia 15 kwietnia 2013 r., prowadząc dalsze prace budowlane w domu w M., powstrzymał się również od zawiadomienia organów ścigania o okolicznościach złożenia oświadczenia z dnia 6 grudnia 2013 r. Zawiadomienie Policji i Prokuratury o wystosowanych groźbach nastąpiło w wyniku otrzymania nakazu zapłaty, wynikającego z oświadczenia złożonego pod wpływem groźby.

Zgodnie z przyjętym w judykaturze stanowiskiem, uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia złożonego pod wpływem bezprawnej groźby drugiej strony może nastąpić w formie oświadczenia woli złożonego tej osobie. Oznacza to, że oświadczenie ma być skierowane do tej osoby, ona ma być jej adresatem. (Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 września 2005 r., IV CK 86/05, LEX nr 187100)

Pozwany skutecznie uchylił się od skutków oświadczenia z dnia 6 grudnia 2013 r. Pierwotne oświadczenie o uchyleniu się od skutków oświadczenia złożonego pod wpływem groźby zostało zawarte przez pełnomocnika pozwanego w zarzutach od nakazu zapłaty z dnia 25 lutego 2015 r.

Sąd zgadza się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, mającego zastosowanie również w niniejszej sprawie, zgodnie z którym oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego innej osobie pod wpływem błędu może zostać złożone przez przedstawiciela. Zakazu działania w takim wypadku przez przedstawiciela nie przewiduje ustawa, ani też uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli nie jest czynnością prawną, z właściwości której wynikałby taki zakaz. (Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2002 r., IV CKN 998/00, LEX nr 55495). Sąd opowiada się za stanowiskiem wyrażonym przez pozwanego (pismo z 11 czerwca 2015r. k. 237 i nast.), a popartym orzecznictwem Sądu Najwyższego co do tego, że oświadczenie o uchyleniu się od skutków oświadczenia woli może nastąpić w piśmie procesowym, złożonym przez pełnomocnika procesowego, o ile dotyczy przedmiotu postępowania.

Odpis oświadczenia został doręczony pełnomocnikowi strony powodowej. Wątpliwości może budzić to, czy pełnomocnik procesowy adresata oświadczenia jest umocowany do przyjmowania jego treści. Racja procesu cywilnego i możliwość podejmowania w jego ramach także czynności o charakterze materialno-prawym wskazuje na to, że nie można wykluczyć takiego uprawnienia po stronie pełnomocnika procesowego.

Niezależnie od tego pozwany złożył stronie powodowej oświadczenie o uchyleniu się od skutków oświadczenia pod wpływem groźby na piśmie, poprzez przesłanie pisma przesyłką poleconą przez operatora pocztowego.

Jak wynika z art. 61 k.c. złożenie oświadczenia woli innej osobie następuje z chwilą, gdy doszło do niej w taki sposób, że mogła zapoznać się z jego treścią. Mimo nieodebrania przez stronę powodową przesyłki zawierającej oświadczenie pozwanego o uchyleniu się od skutków oświadczenia z dnia 6 grudnia 2013 r., należy uznać, iż powodowie mieli możliwość zapoznania się z treścią oświadczenia, wobec czego stało się ono skuteczne. Domniemanie to wynika z przyjętej przez ustawodawcę kwalifikowanej teorii doręczenia, która odnosi się do konieczności ustalenia możliwości zapoznania się przez adresata z oświadczeniem. Wobec powyższego bez znaczenia jest fakt czy adresat podjął działania w kierunku zapoznania się z treścią oświadczenia i czy wiedzę taką uzyskał. (por. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2015 r., I CSK 547/14, LEX nr 1767493)

Pozwany udowodnił nadanie powodom przesyłki zawierającej przedmiotowe oświadczenie, składając do akt potwierdzenie nadania przesyłki i zwróconą przez operatora pocztowego niepojętą przesyłkę prawidłowo awizowaną.

W ocenie Sądu obie formy złożenia oświadczenia o uchyleniu się od skutków oświadczenia z dnia 6 grudnia 2013 r. przez pozwanego mogą zostać uznane za skuteczne.

Przy ocenie czy uchylenie od skutków oświadczenia pozwanego było skuteczne należało określić termin ostania obawy po stronie pozwanego. W ocenie Sądu, chwilą ustania obawy było złożenie zawiadomienia o przestępstwie przez pozwanego, które nastąpiło w dniu 24 lutego 2015 r. od tego momentu pozwany mógł poczuć się objęty ochroną państwa. Od tego terminu należałoby liczyć termin roczny na złożenie oświadczenia o uchyleniu od skutków oświadczenia złożonego pod wpływem groźby. Termin ten upływałby w dniu 24 lutego 2016 r., zatem zarówno nie podjęte oświadczenie z dnia 10 czerwca 2015 r., które zwrócono pozwanemu w dniu 1 lipca 2015 r. oraz oświadczenie zawarte w zarzutach od nakazu zapłaty, które wpłynęło do Sądu w dniu 2 marca 2015 r. zostały złożone w przewidzianym w przepisach ustawy rocznym terminie.

Sąd uznał zatem, że pozwany skutecznie uchylił się od skutków oświadczenia złożonego 6 grudnia 2013 r. Nie wywołuje ono więc jakichkolwiek skutków prawnych. Nie doszło zatem do uznania długu, czy też zaciągnięcia zobowiązania (warunkowego) co do zwrotu zaliczek). Powodowie zatem powinni byli wykazać istnienie zobowiązania zapłaty na ich rzecz kwoty 80000 zł. , którego źródłem mogła być umowa i dalej jej niewłaściwe wykonanie przez pozwanego.

4.3. Istnienie zobowiązania wynikającego z oświadczenia woli z dnia 6 grudnia 2013 r.

W toku postępowania strona powodowa nie wykazała w żaden sposób istnienia zobowiązania do zapłaty kwoty 80.000 zł ani co do zasady, ani co do wysokości. Strona powodowa nie wykazała, iż roszczenie to wynikało ze stosunku obligacyjnego- umowy o roboty budowlane i było formą z kary umownej. Zaliczki uiszczone na poczet wykonywanych robót i materiałów w wysokości około 76.000 zł mogły zostać ewentualnie zwrócone w drodze skutecznego odstąpienia od umowy przez powodów w trybie § 14 powyższej umowy, co jednak nie miało miejsca. W związku z nie uiszczeniem pozwanemu przez powodów zapłaty za wykonane roboty budowlane, należało przyjąć, iż kwota uiszczona tytułem zaliczek stanowiła formę zapłaty i powodowie nie mieli podstaw żądać ich zwrotu. Strony nie kwestionowały faktu przyjęcia przez pozwanego zaliczek.

W związku z powyższym powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie, stąd wydany w postępowaniu nakazowym nakaz zapłaty, jako bezpodstawny należało uchylić i powództwo oddalić.

5. Koszty

W punkcie II wyroku Sąd orzekł o kosztach procesu, stosownie do art. 98 § 1 i 3 k.p.c., zasądzając od powodów na rzecz pozwanego kwotę 6.600 zł (sześć tysięcy sześćset złotych). Zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, Sąd obciążył powodów w całości kosztami procesu, na które składa się opłata od zarzutów w wysokości 3.000 zł (trzy tysiące złotych), a także koszty zastępstwa procesowego w kwocie 3.600 zł (trzy tysiące sześćset złotych), które zostały przyznane w stawce minimalnej przewidzianej dla niniejszej sprawy w Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. nr 163, poz. 1348).

1 Por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 31 marca 2016 r. I ACa 1092/15, SIP LEX nr 2022474; Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2005 r. I CK 580/04 LEX nr 301787.